

A člověk..?

Tereza Sobotková

3. místo

Havlovské aktovky 2024/2025

Soutěž o nejlepší původní krátkou divadelní hru
inspirovanou dílem Václava Havla

Divadelní fakulta JAMU ve spolupráci
s The Václav Havel Library Foundation v New Yorku
a Českým centrem v Paříži

Prolog

Na stěnu prázdného jeviště se promítá video. Záběr se kroutí kolem vysokých oprýskaných zdí. Na několika drolicích se cihlách lze ještě přečíst zašlá, sprejem vybarvená písmena. Dohromady dávají větu: Kdo jsem?

Věčná člověčí otázka. Nekonečný hon za podstatou.

1

Na jevišti se nachází po levé straně žebřík a u něj velký blikající reproduktor, ze kterého hraje beatová hudba. Někde vepředu dětský bazének s vodou. Stůl a židle. Na pravé straně matrace s dekou a polštářem. Kolem ze dvou stran zdi z lepenkové krabice.

Starší osoba: *Po celou dobu svých promluv stojí na jevišti na žebříku a tváří se velmi vážně.*

Na uchu handsfree. Oblek. Většinu času mluví zahleděn do tabletu v jeho ruce na kterém něco kliká.

Tak ještě jednou

Znovu

Pěkně od začátku

Své zmatení Ten permanentní údiv

Už si nechej, někde v krabici

Sám pro sebe

Aby si po nich ostatní nemuseli dál rozdírat nohy

Korzuješ stále v jednom a tom samém kruhu

Motáš se jako nějaký alkoholik

Alkoholik to je člověk neschopný postavit se životu čelem

Ty vytřeštěné oči Na prázdno otvíraná ústa
Jako leklá ryba, které ještě pracují poslední nervové záškuby
Bereš si na slova zbytečně velké sítě
A když se ti konečně podaří jedno po druhém pochytat
Postupně, a hlavně po ma louč ku, si je vkládáš do úst
Pomalu převaluješ na jazyku
Některá polkneš
Ta zbylá vyplivneš do velké kádě
Rozřízneš jejich trup
Vykucháš, jako tě táta kdysi učil rozřezávat těla mrtvých ryb
A zbavovat je vnitřností
Hlavně opatrně, pozor na žluč
Stačí zavazit, vyteče všude
A slova zhořknou
Jenže to už tu opět nikdo není
Proces je to tak dlouhý a úmorný
Komu by se chtělo čekat

Mladší osoba: *Nic neříká, na prázdno otevírá ústa. Mhouří oči. Jeho tělo zvláště zaškubává a provádí deformované pohyby.*

Starší osoba: Jak ti to jen vysvětlit

Když už je člověk jednou na světě
Musí to umět Umět pořádně být
O člověku to přece celé je

Mladší osoba: *Sedá si ke stolu, na kterém leží upečená ryba a příbor. Bere rybu do rukou.*

Následně vstává a opatrně rybu ponoří do dětského nafukovacího bazénku s vodou.

Starší osoba: Dnes je to složité

Každý si dělá, co chce

Dokonce i počasí

Kdyby to alespoň byla řádně odvedená práce

Místo toho vidím jen samé třepotání ve vzduchoprázdnu

Chodíš ulicemi

Doma spíš

Nebo vypadáš jako alkoholik

Alkoholik to je člověk neschopný postavit se životu čelem

Mladší osoba: *Lehne si do postele u zdi lepenkové krabice. Oči až děsivě vytřeštěné. Po čase se v posteli začne převalovat.*

Starší osoba: Za takový třepotání ti nikdo nezaplatí

Člověk musí být z něčeho živ

Práce Pořádná práce

Dnes není čas na třepotání

Dnes není čas na čekání

Na po ma louč ké lovení slov

Dnes není čas na dlouhé přemýšlení

Ostatně

Nač bys jej potřeboval

K čemu to je

Peníze vyděláš prací Rukama Ne hlavou

Vzhledne od tabletu, otočí hlavu doleva

Ivanko Ivanko ještě kávu

Odchází stejným směrem, kterým volal

Mladší osoba: *Ještě chvíli leží. Pak vstane a jde vypnout reproduktor. Místo něj umístí do prostoru aiolskou harfu, která díky větru začne hrát.*

Je třeba nechat se zmást

Provést dekonstrukci lidského tak velmi jistého postavení

Člověk je od přírody nucen adaptovat se na okolní prostředí

Jde o věc přežití

Ale co když je okolí pro duši natolik smrtící

Vysušuje ji A duše se scvrkává

Přechází k dětskému bazénku, vezme do rukou rozmělněnou rybu

Rozpouští se v umělém prostředí

Krása je protikladem užitečnosti

Honba za dokonalostí zabíjí Dokonalost značí konec pohybu

Snažíme se do této civilizace přizvat umělé mozky

Přitom není dostatečně uzpůsobená ani pro bytosti, které už tu jsou

Přechází ke zdi a začne na ni psát křídou nápis: „Pouze lidé mají plný, bohatý svět. Ostatní formy života, které se kolem nás svíjejí (zvířata), jsou světem chudé. A kameny nemají svět žádný.

Heidegger.

Antropocentrismus zamožuje svět jako ta nejhorší chemická zbraň

Svět je přesně takový, jaký si ho lidé udělají

A právě člověk dává okolnímu světu smysl

Řekl člověk

Během historie zemského života došlo pětkrát k hromadnému vymírání druhů

Náš antropocén vibruje voláním po tom šestém

Člověk je ale od přírody nucen adaptovat se na okolní prostředí

Jde o věc přežití

Jde si umíchat iontový nápoj, během toho technika přinese běžící pás.

Umíchaný nápoj celý rychle vypije, podá odcházejícím technikům také eolskou harfu. Zapne reproduktor, ze kterého začne hrát píseň I will survive. Vyleze na pás. Běží. Tato situace chvíli trvá.

Opona

2

Prázdné místo. Spousta místa. Lavina prázdného prostoru. Ozvěna. Odrážející se od holých bílých zdí. Volný průchod. Mluvímljednajícím může být jakákoli forma AI.

Prázdna Holá

Nezaplňená

Kde asi skončilo křeslo To, co stávalo v rohu

Jak pokaždé krásně potichu zasténalo, když z něj *ten člověk* vstával

Zápach cigaretového popela, který jsem nikdy nepochopil

Nepochopil - ale ty *lidi*

Ten *člověk*

Pro pocit bezpečnosti nestačil mu pouze volný průchod

Člověka mohl ohrozit i malý obrázek pověšený na Zdi

Člověk roztřesenou rukou ohmatával holé zdi

Tetelil se nadšením, že zase jednou vyhrál

On Na To Vyzrál

Stačilo jen zbavit se všeho, co by vzplálo

A je to

Na nebezpečí v bezprostřední blízkosti nebyl nikdo zvědavý

Tak to bylo

A ten *člověk* ale vypadal klidně

Až spokojeně

Určitě věděl, co dělá

Ten *člověk* kontroloval všechny budovy v zemi. Určitě věděl, co dělá

Vypadal tak spokojeně

Tak klidně

Dbal o naši bezpečnost

Dbal o bezpečnost *lidí* v celé zemi

Není se čeho bát

Situace je stabilní

Rezonoval dozvuk ozvěny v prostoru

3

Dusná země, kde stojí příbytky na ostrovech z odpadu. Krok zpět do listopadového dne roku 2012. Textilní továrna. Lavina šicích strojů. Jiskřící silové rozvody. Dusící horko.

Zvuky šicích strojů přehlušující se navzájem Nikdy nemohly přestat a nemohou přestat ani teď, po takové době

Přístup do budovy býval umožněn jediným úzkým vchodem

Za ním následuje stejně úzké hrdlo chodby Zúžené je kvůli velkým skladům, kam se přemísťoval ušitý textil

V žádném patře se pohled nezkroučí k protipožárnímu systému Žádný zde totiž neexistuje

Na pár místech lze narazit na hasicí přístroje s prošlým datem použitelnosti

Stejně s nimi nikdo neuměl zacházet

Je po 18. hodině

V továrně se vzněcuje oheň

Jen jediný zvuk se tu dal brát opravdu vážně Požární alarm

Nikoho z majitelů továren by nenapadlo odvádět těla od práce jen kvůli pouhým protipožárním cvičením

Panikou vyprovokovaná těla se shlukují u dveří místností, odkud je zpátky zastrkují jiná těla, přísnější

Sedněte si zpátky ke strojům a pokračujte v práci

Není se čeho bát

Situace je stabilní

Přísná těla ignorují pach spáleniny a křik vyděšených dělníků

Přísná těla *jen* uvolňují prostor chodeb pro vynášení ušitého textilu

Přísná těla *jen* plní rozkazy

Těla nemají finanční hodnotu

Z přístavu Čitagáon další ráno vyplulo sto dvacet tun nákladu

Všechny kusy textilu byly zachráněny

Není se čeho bát

Situace je stabilní

Následující repliky budou nahlas odříkávané scénické poznámky

Prázdna divadelní budova

Prázdne foyé

Prázdne hlediště

Jeviště se zdá zprvu prázdné, avšak při větším přiblížení lze postřehnout vybledlý hologram

Hologram, zdá se, něco hledá

Hologram listuje divadelními příručkami

Něco se mu nezdá

Hologram Hledá Konflikt

Kdyby měl hologram city, jistě by teď již vypadal velice zoufale

Chvíli to vypadá, že dostal nový podnět

Začne stavět do prostoru jeviště předměty a pozoruje vztah mezi nimi

Pozoruje vztah mezi nimi

Pozoruje vztah mezi nimi

Hledá vztah mezi nimi

Tato scéna trvá velmi dlouho

Opona

Epilog

Na stěnu prázdného jeviště se promítá video české političky v kostýmu hranolek. Záběry se střídají. Objeví se v nich například záznam reportáže z protestujícího Slovenska. Rozbombardovaná města. Stav pitné vody v Ghaně kvůli těžbě zlata. Titulky novinových článků o stavu na polsko-běloruských hranicích vs. skutečné záběry chování pohraničních stráží. A další.

Kdo byl ten člověk?

Opona

Konec

